

KISGRAFIKA

Megjelenik egy évben négyszer
a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával

'94/4
33. évfolyam

Kiadja a „Kisgrafika Barátok Köre” Grafikagyűjtő és Művelődési Egyesület;

Felelős kiadó: dr. Vida Klára ügyvezető titkár, szerkeszti: dr. Arató Antal,

tördelőszerkesztő: dr. Naszályi Gábor

König Róbert díjnyertes linómetszete

TARTALOM

Dr. Arató Antal: Kiállításaink a 35. évfordulón

Ürmös Péter: Az ex libris ünnepe Milánóban

Király Zoltán: Pencso Kulekov 70 éves

Palásthy Lajos: Haranghy Jenő emlékkiállítás

Kerny Terézia: Xantus Géza tárlata

MŰHELY – HÍREK – SZEMLE – KÖNYVESPOLC – SZERVEZETI HÍREK

KIÁLLÍTÁSOK EGYESÜLETÜNK ALAPÍTÁSÁNAK 35. ÉVFORDULÓJÁN

Az országos küldöttközgyűléssel, találkozóval összekapcsolt ünnepségen, szeptember 24-én került sor a FESZEK Művészklubban az egyesületünk által korábban meghirdetett *Renaissance* című pályázatra beérkezett művek kiállítására és a díjak átadására. Ezt megelőzően azonban néhány perces meghitt ünnepségre került sor. A népes hallgatóság körében dr. Vida Klára titkár köszöntötte dr. Supka Magdolna művészettörténészt, mindnyájunk szeretett „Manna néni”-jét, aki a KBK megalakulásának kezdetétől segítette, istápolta tevékenységünket, a hazai kisgrafika ügyét. Hangsúlyozta, hogy személye és munkássága (kiállítás-megnyitói, publikációi) elválaszthatatlanok az ex libris-művészet elmúlt évtizedekben bekövetkezett fejlődésétől. Noha Manna néni nem lehetett jelen – ezúttal Olaszországban volt tanulmányúton – a jelenlévők tapsa kíséretében lányának, Bényi Eszternek adta át Vida Klára a tagságunk megbecsülését, szeretetét is jelképező Stettner Béla emlékérmét (Csúcs Ferenc szobrászművész alkotását).

Ami a kiállításon bemutatott lapokat illeti, úgy tűnik egyaránt nehéz dolga volt a pályázó művészeknek és a zsűrinek is, holott úgy gondoltuk, hogy a renaissance fogalommal (vö. megújulás, újjászületés) valahogy a közelmúltban bekövetkezett változásokra, no és a kisgrafika, mint műfaj megújulására is utaló élmények, életérzések képi megfogalmazására terem-

tünk majd valamilyen módon lehetőséget. Mindezt persze nem azért mondjuk, mintha bármilyen csalódás érte volna a rendezőket, hanem inkább meglepetés: témaválasztásban, grafikai eljárásokban sokszínű, változatos anyaggal szembesülhettek ők is. A 14 kiállított művész között örömmel találkoztunk a kiállításainkon még alig vagy egyáltalában nem szereplő alkotókkal, így Szepesi Bélával, Réti Andrással és Sípos Lóránttal. (Az utóbbinak az emberi viszonylatokat, kapcsolatokat kereső-kutató lapjai méltán keltettek feltűnést.) Örömmel fedeztük fel, hogy Ábrahám Rafael ismét jelentkezett: a hagyományostól eltérő lapjai sajátos színt jelentettek a tárlaton. Eljöttek – ha személyesen csak Xántus Géza – az erdélyiek is, így Simó Margit, Miklós János és erőteljes linómetszettel jelentkező Sárosi Csaba, valamint Vincze László, aki három metszetével szinte összefüggő gondolatsort tárt elénk. Úgy mint Moskál Tibor, aki egy új hajtásokat nevelő, lepusztult, öreg fa megjelenítésével utalt az élet (és az ex libris) megújulására. A díjazottak előtt említjük meg Molnár Istvánnak – egyébként a franciaországi Rabelais-pályázatra készített – színes rézkarcait, ame-

Muzsnay Ákos díjnyertes rézkarca

Nicola A. Carlone

Bálint Ferenc díjnyertes rézkarcai

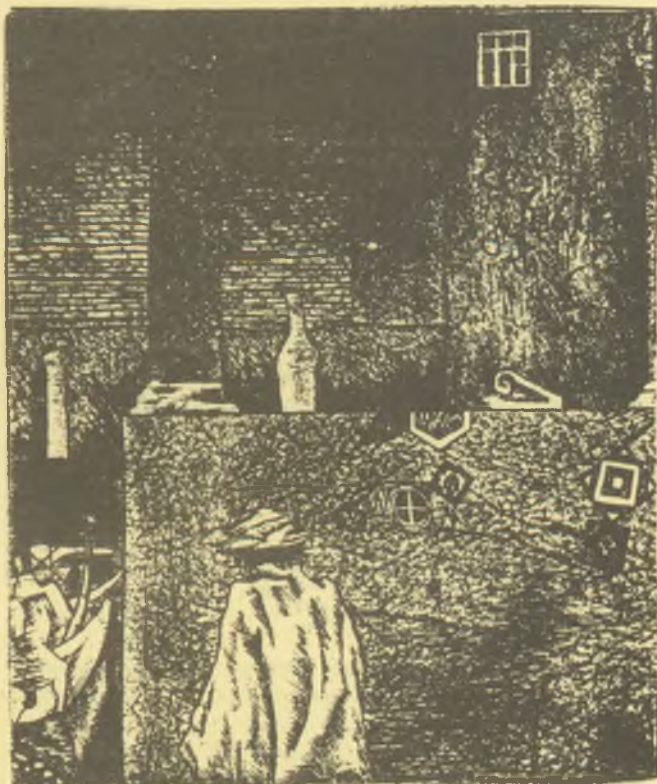
lyek bemutatása külön örömet jelentett a rendezőknek, annál is inkább, mert Rabelais világa is a reneszánsz világát idézi.

És végül a díjazottak: a zsűri az első és a második díjat összevonta és megosztva ítélte oda König Róbertnek és Muzsnay Ákosnak. Harmadik díjat kapott Bálint Ferenc. Őket nem kell bemutatnunk az ex libris barátainak – annál is inkább, mert többek között bemutatjuk a díjazott alkotásaikat is – legfeljebb csak arra utalunk, hogy érdemes megfigyelni kisgrafikáikon világlátásuk különbözőségét, ugyanakkor érvényességét.

Valójában ezt tapasztalhattuk a találkozón bemutatásra került másik kiállításon is, ahol a gyűjtők is bemutatkoztak oly módon, hogy legjobb lapjaikat ajánlották fel a tárlat céljaira. A kiállító gyűjtőket, művészeket nincs terünk felsorolni, de az bizonyos, hogy hasonló bemutatókra a jövőben is szükség lenne, hiszen egy ilyen tárlat összefüggő képet ad a régebbi vagy újabb exlibris-termésről, s kitűnő lehetőséget biztosít a gyűjtő számára, hogy kiválassza a neki tetsző, csere útján megszerzendő lapokat. (Mint ahogy arra a kiállítási megnyitók után sor is került.)

Végezetül mi mást tehet a krónikás, mint hogy köszönetet mondjon: köszönet és gratuláció a kiállító és díjazott művészeknek, a gyűjtőknek, a tárlatok rendezőjének König Róbertnek s mindazoknak (elsősorban dr. Vida Klárának), akik a találkozó lebonyolításában közreműködtek.

Arató Antal

Muzsnay Ákos díjnyertes rézkarca

König Róbert díjnyertes linómetszetei

AZ EX LIBRIS ÜNNEPE MILÁNÓBAN (Beszámoló a FISAE XXV. kongresszusáról)

Milánó központjában, a Leonardo da Vinci Utolsó vacsora című freskóját is őrző Santa Maria delle Grazie tőszomszédságában levő kongresszusi központ adott otthont a FISAE soron következő világtalálkozójának. A „Stelline”-nek nevezett palota bejáratánál elhelyezett plakátok már messziről hirdették a rangos eseményt. Fabio Sironi nagyméretű fametszete, valamint az alább felsorolt kiállítások információi csábították belépésre az érdeklődőt:

Válogatás az európai ex libris történetéből, századunk első feléről.

A kortárs exlibris-művészet seregszemléje.

Tranquillo Marangoni emlékkiállítás.

„Lago Maggiore” Nemzetközi Ex Libris Pályázat kiállítása.

Megérkezésekor minden résztvevő megkapta azokat a kiadványokat, amelyeket erre az alkalomra a különböző nemzeti egyesületek, szervezetek készítettek. Közöttük a kongresszus házigazdájának, a Giuseppe Mirabella által vezetett *L'Associazione Italiana Ex libris*-nek a könyveit és katalógusait is, melyeknek nemcsak „műves” kivitele láttán örülhettünk. Mert egyenlően a zsebünkbe kellett volna nyúlunk, ha egyenként szeretnénk volna ezeket megvásárolni. Így a részvételi díjból eleve megtérült egy tekintélyes összeg.

A résztvevők száma, kísérőkkel együtt, megközelítette a négyesázat; a hazaiakon kívül a legtöbben Japánból, Németországból, Oroszországból és a Benelux államokból érkeztek. A listát böngészve megállapíthatjuk, hogy gyűjtők majdnem kétszer annyian jöttek, mint művészek. A magyar kisgrafikai élet mind a fővárosi, mind a vidéki csoportok részéről rangosan képviseltette magát, nemcsak a kiállított művekkel, hanem személyes jelenlétükkel is. Dicséret leginkább a szegedi és pécsi csoportot illeti, valamint a közös utazás megszervezőit.

A hivatalos program a világ minden részéről érkezett ex librisekből válogatott kiállítás megnyitójával kezdődött. Olyan impozáns kiállító tér volt a helyszíne, amit bármelyik művészeti és kiállítási intézményünk megirigyelhet. A korszerű felső világítással ellátott teremben csak az esti órákban szükséges vilányt gyűjtani, mérete pedig akkora, hogy a programokon zsúfoltság nélkül is többszáz látogató jelenhet meg.

A beérkezett 2500 lapból közel 1000 került bemutatásra 463 művésztől. A válogatás egyik aspektusa szerint az ázsiaiaktól főként fametszetek, az európaiaktól pedig rézkarcok szerepeltek. A 31 országot reprezentáló bemutatón a kínaiak túlsúlya (az előző világtalálkozóhoz viszonyítva) nem volt meglepetés, ám a kerek százat elérő számuk kissé soknak tűnt. Nagyobb számban még a japán, cseh, lengyel, litván és olasz grafikusok jelentkeztek műveikkel. Magyarországot Bagarus Zoltán, Bakacsi Lajos, Bálint Ferenc, Kopasz Márta, Molnár István, Nagy László Lázár, Solyom Sándor, Tavasz Noémi, Titi Mária, Ürmös Péter, Vén Zoltán és Xantus Géza lapjai képviselték.

A kiállítás második része az exlibris-művészet századelőn élt európai alkotóinak állított emléket. Ez sem nélkülözte a magyar vonatkozást: Vadász Endre grafikai révén ebbe a válogatásba is bekerültünk. Nagy élményt jelentett eredetiben szemlélni többek között Stanislaw Kulhanek, Willy Geiger, Joaquim Renart, Michel Fingesten, Bruno Bramanti és Benvenuto Dirsertori ex libriseit.

Már az első napon nagy lendülettel indult meg a csere. A rendelkezésre álló több terem ellenére még a folyosók is megteltek lapokat válogató gyűjtőkkel. A második napon pedig mindenki teljes sebességre kapcsolt. Örömmel állapítottuk meg, hogy lapjaink állták a versenyt. E nap legfontosabb eseménye a FISAE közgyűlése volt. A magyar résztvevők a nyelvtudás alapján Miseta Máriát és Ürmös Pétert kérték fel, hogy képviseljék a hazai színeket. A delegációk meghallgatták a titkári beszámolót, majd a következő kongresszus megrendezésére pályázók garanciavállalásait. A szavazáson egyhangú döntés született, miszerint két év múlva a csehországi Chrudimban rendezik a világtalálkozót. A második jelentkező, Szentpétervár továbbra is fenntartja igényét egy FISAE-kongresszus megrendezésére, de így már csak az 1998-as évre vonatkozóan.

A következő nap programjaként egésznapos kirándulást hirdettek a rendezők a Lago Maggiore keleti partján. A tó észak-déli irányban húzódik Lombardia és Piemont határán. Végcélunk Luino városa, ahol a

**XXV' CONGRESSO INTERNAZIONALE
DELL'EX LIBRIS
MILANO-CENTRO CONGRESSI STELLINE
7-10 SETTEMBRE 1994**

Fabio Sironi fametszetű plakátja

II. Lago Maggiore Ex libris Pályázat eredményhirdetésére voltak hivatalosak. A délelőttöt a Viscontiak XI–XIV. században épített sziklavarában töltöttük, Angera helységben. Majd következett az ebéd, jellegzetes helyi vendéglőben, kicsit távolabb a tótól, hegykoszorú övezte völgyben. Ebéd után megkaptuk a luminói kiállítás katalógusát és mód nyílt eszmecserékre is. Késő délután érkezünk a főprogramként meghirdetett megnyitó ünnepségre. A Verbania palotában nemcsak a tárlat, hanem előkelő fogadás is várt bennünket. Az üdvözlő szavak után a rendező bizottság külön méltatta és jutalmazta a litván csoport által küldött munkákat, kiemelve az egységesen magas színvonalat. A litvánok nevében – akiknek most először nyílt lehetőségük olasz körutazást tenni – Alfonsas Cepauskas köszönte meg és vette át a jutalmat. Rajtuk kívül olaszok és egy szlovák művész kapott díjat. A kiállított műveket szemlélve örömmel állapíthattuk meg, hogy az olaszok, litvánok és csehek után mi küldtük a legtöbb anyagot. Ám ellentétben a milánói kiállítással, itt csupán három Európán kívüli művész pályázott. A technikát tekintve a fametszetű ex librisek meglepetésre háttérbe szorultak a rézkarcokkal és linómetszetekkel szemben. Bár ez valószínűleg csak erre a kiállításra vonatkozott, mert nehéz elképzelni, hogy a válogatáskor szintén a milánói szempontok érvényesültek volna. A magyar művek vonatkozásában ez az arány öt a kettőhöz a mélynyomású lapok javára. Név szerint: rézkarcot küldött Bálint Ferenc, Baranyai Ferenc, Jager Anikó és István, valamint Nagy László Lázár. A pályázaton Tóth Rózsa és én linó- illetve fametszetű lapokkal vettünk részt.

Visszagondolva az előző kongresszusokra, mindig elszomorított, ha olyanokkal találkoztam, akik kirakódvásárnak tekintették ezeket az alkalmakat. Milánóban szerencsés megoldást találtak a rendezők e visszasság megszüntetésére. Aki eladni akart (grafikát, katalógust, könyvet), az leadta az áruját a rendezőknél. Ők pedig, külön erre a célra kialakított helyiségben – bizonyos százalék ellenében – árusították.

Az utolsó három napra is maradt még kiállítás. Az 1992-ben elhunyt T. Marangoni életművét bemutató tárlat megnyitója szerepelt még a programban. Mivel

Lembit Lohmus (Észtország) rézkarca

munkásságára és személyére a későbbiekben lapunk hasábjain visszatérünk, úgy ezzel kapcsolatban csak egy megjegyzésre szorítkozom: az ünnepélyes eseményre a Brera Akadémia épületében került sor, ahol a hasonlóképp képtár nyújt feledhetetlen műélvezetet. A nap további része szorgos cserével telt, sőt akadtak, akik a bankett előtti utolsó pillanatokat is gyűjteményük gyarapítására használták. A csere révén jómagam is olyan távolkeleti lapokhoz jutottam, amelyekre példa a múltban csak elvétve akadt.

A hagyományoknak megfelelően ezúttal is nagy-szabású bankettel zárult a kongresszus. Amikor pedig elodázhatatlanná vált a búcsú pillanata, mindenki annak a reményének adott hangot, hogy egy kis ünnepelésre mindannyian ismét összegyűlhessünk a csehországi Chrudimban. Mert olasz vendéglátóink valóban ünneppé varázsolták e néhány milánói napot, aminek eredményeként ez a klasszikusnak mondható művészeti ág újra régi fényében pompázhatott.

Ürmös Péter

BÚCSÚ FERY ANTALTÓL*

FELSÉGES ÚR, Rex Antonius!

Egy év óta száznyolcvan kilométer távolságból figyelem a Buda felé igyekvő felhőket és rájuk akasztom baráti féltésem és aggodalmam minden súlyát.

Menjetelek felhők! Utazzatok Buda fölé és hűtsétek le a forró levegőt a Fehérvári út fölött! Adjatok oxigént a tüdőnek és minden sejtnek! Adjatok reményt és állítsátok meg az ostromot!

A tavaly nyári kezdet óta túl vagyunk már egy éven. Elmúlt egy egész esztendő! Milyen könnyedén szalad el egy év annak, aki az idő legkisebb morzsáját is ki akarja élvezni! De jaj, milyen lassan vánszorognak a percek a betegszobában, ahol a szívnek min-

den hajnalban újabb ostromra kell készülnie! Minden hajnali derengésben benne van a kérdés: mi lesz ma?

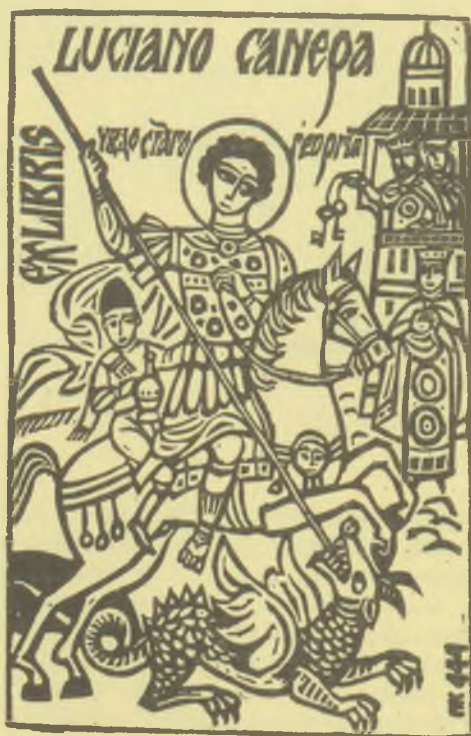
A bűvös 85 esztendő 86-ra változott, de a zászló, a Názáreti zászlaja fehéren lobog! Eljött a búcsú perce; család, rokon, barát, ismerős részére is.

Lehorgasztott fejjel állunk a gyászolók tömegében, s miközben a könnyet morzsolgatjuk a szemünkből, a búcsú szavait suttojuk: Vale, Rex Antonius!

Dr. Krier Rudolf

*Lapunk legutóbbi számában emlékeztünk meg Fery Antal grafikusművészről, Krier Rudolf szegedi gyűjtőtársunk emlékező sorait már lapzártá után kaptuk meg.

PENCISO KULEKOV HETVEN ÉVES

Pencso Kulekov (Bulgária) linómetszete

A mai bolgár képzőművészet egyik igen jeles és rangos egyénisége Pencso Kulekov 1994 áprilisában betöltötte hetvenedik életévét. Gazdag alkotó élete során sok műfajban próbálta ki és bizonyította tehetségét, de számunkra kisgrafikai munkássága a legismertebb és legfontosabb, hiszen Magyarországon számos exlibris-gyűjtő dicsekedhet az általa készített könyvjegyekkel.

Az 1960-as évekig mint festőművész, mélyen a bolgár népi hagyományokban gyökerező, realista, egyéni látásmóddal kimunkált olaj- és pasztellképeivel szerzett magának nevet és elismerést. Tájképein és csendéletein csak a formákat vázoló sötét kontúrok emlékeztetnek a grafikus kézre, pedig valójában mindig grafikusnak érezte magát, s ma, gyakorló művészként is főként ex libriseket készít, bár gyönyörű ikonokat is fest szülőhelye néhány évvel ezelőtt kirabolt falusi temploma számára.

Pencso Kulekov művészete régen átlépte saját hazája határait, ma már nemcsak Európa, de az egész világ ismeri nevét és kedveli műveit. Talán azt is mondhatjuk, hogy a külföld sokkal hamarabb felfedezte és magasabban értékelte, mint az otthoni közvélemény. Több mint két évtized óta rendezhetett számos külföldi kiállítást (Budapesten két alkalommal) és nyert ezeken rangos elismerést. Felkeresik megrendeléseikkel olasz, német, osztrák, belga, holland, magyar, cseh, orosz, francia gyűjtők, sőt Japán és amerikaiak is. Mert eredeti leleménnyel alkalmazza e miniatűr grafikai műfaj, az ex libris minden mesterségbeli titkát. Témáiban pedig felhasználja a népi hagyományok stílus- és formavilágát ugyanúgy, mint a val-

lasi művészet igen jellegzetes, régi bolgár hagyományait. Jelen van műveiben a folklór és az óbolgár kódexillusztrációk naiv bája; a XIX. századi bolgár nemzeti újjászületés művészetének, finom metszeteinek eredeti varázsa; az ikonok és miniatűrök világa; ám egyúttal a modern világ és a mai élet közművelődési elemeinek motívumai is (templomok, iskolák, műemlékek, zenei és irodalmi művek alakjai és szerzői, stb.). Az utóbbi időben kedvelt témája ex librisein a régi keleti mesevilág, az Ezeregy éjszaka meséinek és figuráinak a megjelenítése. Ennek egész ciklust szentelt már. Nikolaj Hajtov, a világhírű író, a bolgár néplélek remek ábrázolója így jellemzi Pencso Kulekov művészetét: „Csodákkal találkozunk a Kulekov alkotta grafikákban, lírai és filozófikus vallomásaiban, amelyekben egy érzelemdús, érett alkotónak sikerül varázslattal tennie a „dolgozat”, amelyeket varázspálcájával megérint. Sikerül képekké formálnia, eszmékké, hangulatokká, emberi indulatokká varázsolnia mindazt, amit képzelete megragad. Ehhez a mágiához eljutnia csak egyetlen út van: az emberi szív. Pencso Kulekov szívvel rajzol, ezért minden munkája élet. Ezért minden munkája művészet.”

Hosszú lenne felsorolni, hogy az 1970-es évektől hány tárlaton, hány egyéni és közös kiállításon látható munkáit a közönség mind Bulgáriában, mind világszerte. Hetvenedik születésnapjáról azonban megfeledkezett a hazai közvélemény.

A szófiai Magyar Kulturális Intézet 1991-ben és 1992-ben mind a fővárosban, mind néhány nagyobb bolgár városban szép sikerrel mutatta be Kulekov mesternek a

Pencso Kulekov (Bulgária) linómetszete

külföldi, de főként a magyar gyűjtők számára készített ex libriseit. Ez adta az indítékot, hogy születésnapjáról is megemlékezzünk. Talán nem eléggé méltatott és felfedezett területe a művész munkásságának nagyobb-méretű, 50x70 és 70x100-as fa- és linómetszeteinek sorozata, amelyeket vagy többszínnyomással, vagy kézi festéssel tesz még varázslatosabbá. Témáit e műveken a régi bolgár történelem sorsdöntő eseményeiből, a népi szokások, hiedelmek és a folklór világából, vagy pedig a vallási hagyományok és a bibliai történetek gazdag tárházából meríti. Ezek néhány darabja szerepelt már egy-egy csoportos kiállításon, de együtt még nem került a közönség elé. 1994 június és július havában tehát

a szófiai Magyar Kulturális Intézet rendezte meg a művész hetvenedik születésnapja alkalmából e jubileumi kiállítást, több mint negyven színes, nagyméretű grafikai művet, a tárlat jelentős eseménye lett a fővárosi művészeti életének, a sajtó több cikkben, nagy elismeréssel méltatta Kulekov utánozhatatlanul karakteres, egyéni stílusáról azonnal felismerhető, valóban lenyűgöző grafikai művészetét. Magyar tisztelői nevében ezúton kívánunk neki még sok gyümölcsöző alkotó esztendőt, jó egészséget és további sok hazai és nemzetközi sikert.

Király Zoltán

Xantus Géza pályázati rézkarcai

XANTUS GÉZA KIÁLLÍTÁSA

Budapestten október hónapban két rokon Xantus tárlatát tekinthették meg az érdeklődők. A Pegazus Art Kft. nemrég kiállítóhelyiséget nyitott a Gyulai Pál utca 16. szám alatti könyvesboltban. Október 6-án nyílt meg immár második kiállításuk, ezúttal Xantus Géza grafikáiból. Az alábbiakban az ott elhangzott megnyitóbeszédet közöljük:

Xantus Géza nem először lép a nyilvánosság elé grafikáival ebben az évben. Tavasszal Finnországban a Magyar Kulturális Intézet rendezett kiállítást hetven alkotásából, amelyről katalógus is hírt adott. Helsinkin után négy nappal Tallinban nyílt újabb kamaratárlata.

Az immár nemzetközi hírnévre szert tett művész ez alkalommal tisztelőinek szerzett ismét örömet és szomorú évfordulón, bár valószínűleg ez az egybeesés a véletlen műve. A tizenhárom aradi vértanú kivégzése, az azt követő nemzeti gyász egy katartikus feltámadáshoz vezetett. Talán túl nagy gondolati ugrásnak tűnhet, de nekem ilyesfajta érzést sugallnak

Xantus Géza nem először látott grafikái. Az emberiségre leselkedő veszélyek és sorcsapások, a megsemmisülés komor víziói szólalnak meg lapjain: az utolsó ítélet *Apokalipszis* sorozatán, a *Danse Macabre* ciklusában, a *Passio* stációiban, a *Vérző szegek* című kompozíciójában. Mindeközben pedig a történelmi idő mentén nyílik rálátás a világtörténelem és régióink tájéka- inak jelenkori apokalipszisára (*Balkáni keselyűk*). A végső kicsengés azonban mégsem pesszimista. A megváltás, a beteljesülés, az üdvtörténet reménykeltő ígérete győzedelmeskedik a „tragikus életérzés”-en (*Unamuno*). Szemléletét egyetlen egyetemesség-fogalom, a Biblia uralja. A bibliai exegézis elvei szólalnak meg a képzőművészet nyelvén. A makacs következetesség. Végül, ami leginkább szemet szúr: ahogyan és amilyen formában a szerző – a pascali paradoxon szellemében – az eljövendőben már véglegesen meglelt futurum perfectum bizonyosságát keresi.

Kérem, tekintsek meg kiállítását!

Kerny Terézia

HARANGHY JENŐ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Színvonalas és nagyszabású kiállítás várja az érdeklődőket a Petőfi Irodalmi Múzeumban (Bp., Károlyi Mihály u. 16.), amely Haranghy Jenő születésének 100. évfordulója alkalmából került megrendezésre. A múzeum ezzel kívánt tisztelni az elmúlt évtizedekben méltatlanul agyonhallgatott művész előtt, ugyanakkor útnak indítani egy kiállításorozatot, bemutató a magyar könyvművészet nagyjait.

A megnyitóra 1994 szeptember 22-én került sor. A nagyszámú közönség előtt dr. Sümei György fősztályvezető tartott beszédet, amelyben ismertette a művész jelentőségét a magyar képzőművészeti életben. Majd egyik volt tanítványa, Bozó Gyula festőművész beszélt, nagyon hangulatosan idézve fel Haranghy tanár úrral kapcsolatos emlékeit. Szép plakettet is készített Bozó Gyula az évforduló alkalmára, s ez szerepel azon az emléktáblán is, amelyet ugyancsak ez év szeptemberében, a művész Ráday utcai lakása falán, kis ünnepség keretében helyezett el a kerületi Polgármesteri Hivatal. (A művész egy szép képet is festett „Ferencvárosi búcsú” címmel.) Mindkét eseményen örömmel üdvözölhettük Haranghy Jenőné, valamint gyermekeit, akik közül Schramkóné Haranghy Judit sokat fáradozik édesapja sokféle szétszóródott grafikai, festményei, egyéb művészi alkotásai számbavételéért.

A kiállítás megnyitójára készült el Haranghy Jenő ex libriseinek alkotásjegyzéke, amely a művész által készített s általunk ismert 386 könyvjegye adatait sorolja fel, S. Haranghy Judit és Palásthy Lajos összeállításában, Szűcs György művészettörténész előszavával. (Beszerezhető Palásthy Lajosnál.) 1994 végére, vagy a jövő év elejére készül el Szűcs György nagy monográfiája a művésztanárról.

A bennünket leginkább érdeklő ex libris műfajában az egyik legtöbbet alkotó művész volt, aki munkáit

Haranghy Jenő klisérajza, P1

elsősorban tollrajzként készítette, s ezek klisé útján kerültek sokszorosításra. Rézkarc technikával 33 ex librist alkotott, amelyekből tizenkettő mappa formájában is kiadásra került 1935-ben, a MEGE által.

Az első ex libris adatsort még Pinterits Tibor készült összeállítani az 1940-es évek elején, de korai halála megakadályozta ebben. Bár a KBK 1970-es évkönyve megemlékezik Haranghy Jenőről, ex libris opuslistája csak napjainkban került összeállításra és kiadásra.

Érdekes a története a 379. sorszámú „Ez a könyv a Nagy Dezsőé” feliratú ex librisnek. A művész ugyanis eredetileg más alakot rajzolt a lap felső felére, amelyet a megrendelő – Haranghy tudta nélkül – cserélt le női fejre, a művész nem csekély bosszúságára.

Nyomatékosan oda kell figyelniük Haranghy rézkarc-technikájú lapjaira is, mert általában kevés példányszámban készültek. A 315. sorszámú, „Haranghy Judit könyve” rézkarcból alig néhány darab készült, a lemez ugyanis megsérült a próbanyomatokat követően.

A 62. számú ex libris felvétele az opuslistába sok fejtörést okozott, mert Nádor Henrik még 1933-ban írott levele azt tanúsítja, hogy Haranghy készített ugyan számára ex libris rajzot, de ő erről nyomatokat nem készített, sőt az eredeti rajz is elveszett.

Visszatérve a kiállítás méltatására, az ex librisek mellett természetesen sok festményt, grafikát és könyvillusztrációt láthatunk, teljes keresztmetszetét a művész sokoldalú alkotó tevékenységének.

A bemutatott gyűjtemény egy része Lajos Ferenc tulajdonából, más része debreceni és sümei múzeumokból származik.

Haranghy Jenő életmű-kiállítása 1994 december 21-ig tekinthető meg.

Palásthy Lajos

Haranghy Jenő klisérajza, P1

SZÍNES UTAZÁS

NAGY LÁSZLÓ LÁZÁR, a Cegléden élő grafikusművész kiállítása nyílt meg októberben a helyi Kossuth Művelődési Központban. A körünkben főként kisgrafikáiról ismert alkotó ez alkalommal pasztellképeit és olyan rézkarcait mutatta be, amelyek utazásai során szerzett élményekből születtek. Innen eredt a színompás tárlat címe is: **UTAZÁSAIM**. Ennek megnyitóján hangzott el Kocsis Gyula egyetemi adjunktus, muzeológus alábbi beszéde:

„A szem ünnepe” címmel jelent meg néhány napja az Új Magyarországon László Gyula régészprofesszor megnyitó beszéde, amelyet „A szentendrei művészet 1926–35 között” c. kiállításon mondott. Bevezető mondatai annyira illeszkedtek a Nagy László Lázár kiállítása kapcsán bennem formálódó gondolatokhoz, hogy – remélhető engedelmükkel – idézem ezeket. „Az a környezet, az a táj, amelyben mindennapi életünk eltelik, önkéntelenül belénkivődik, tudva-tudatlan átformál minket, valahogyan mi is átformáljuk őt. Jól megfigyelhető ez nagyobb tájegységekben: más az arculata, más a gondolkodása a hegylakóknak, az alföldieknek, vagy a dombok hajlatai között lakóknak.” A László Gyula által kimondott igazságot egy egészen friss személyes tapasztalattal szeretném illusztrálni. Tegnap későn este a TV-készüléket elnémtva a kupaszerda futball-összefoglalót néztem a Tele-

sportban és az egyik üresjáratban átkapcsoltam egy német nyelvű csatornára. Egy négy-ötemeletes házzal szegélyezett nagyvárosi utcát ábrázoló hangtalan képet megpillantva rögtön belémhasított: ez Magyarország. Pest, ez magyar film. Igazam volt: Mészáros Márta trilógiájának egyik részét „kaptam el”.

A környező, megszokott táj színei, formái viszonyítási alappá rögzülnek bennünk. Amikor Nagy László Lázár elindult utazásaira, akkor egy magyar, egy ceglédi szemével, belső, ösztönössé vált látásával látta meg a felfedezni, megismerni szándékozott világot. És itt nagyon fontos a felfedezés. az idegen, a más világok felfedezése. Én azt hiszem, hogy – leginkább Ady óta – Párizs minden magyarnak olyan fogalom, olyan város, amire lélekben is készülni kell, és mint a művészetek kisugárzó központja, minden művész számára feltöltődést, megtisztulást, megvilágosodást ígérő zarándokhely. Nagy László Lázár is rengeteget olvasott, készült Párizsból, mert szűk volt az ideje, a társasutazás szűkre szabott keretei, talán kényelmetlenségei között kellett megkeresnie a maga Írízását, igényesen törekedve arra, hogy ez ne a rendszerint igaz, de kopottságukban már semmitmondó közhelyek városa legyen. Szerintem meg is találta, erre példák a Notre Dame-ot ábrázoló szokatlan nézőpontú képei.

Nehéz lenne persze a kiállítás képeiben megkeresni,

„Festők tere”

„Pantomim az utcán”

Nagy László Lázár pasztelljei

kimutatni, kielemezni azt a szűrőt, amitől az a kép, „hazaivá” válik. A hazaivá válás folyamata azonban mégiscsak lezajlik, ami attól válik nyilvánvalóvá, hogy ezek a képek, ezek a témák nem egy változatban léteznek, hanem hosszabb rövidebb keresgélés, tudatosan választott színek által meghatározott kompozíciókban léteznek. Amit ott látott, azt az érzelmein átszűrve vetíti ki, mint például a Titkok palotája c. képén.

Nagy László Lázár. Ha ezt a nevet Cegléden ki mondjuk, akkor egy átlagosan tájékozott, a város közéletére iránt kicsit érdeklődő emberben képek jelennek meg, fekete-fehér, vagy egyszínűen színes képek, kisgrafikák, réz- és linómetszetek, tus- és tintarajzok. Ez szükségszerű, hiszen sok önálló, és még több csoportos grafikai kiállításon szerepelt. Nemzetközi ismertségét mutatja az a tény, hogy az 1993-ban Maastrichtben megrendezett *Első nemzetközi grafikai biennálén* meghívott művészként állíthatott ki 2 rézkarcot. A bemutató méreteit csak jelezni szeretném azzal, hogy a világ minden tájáról beérkezett 4000 mű közül szigorú zsűrizés után 1000 munkát állítottak ki a hatalmas, 10 ezer négyzetméternyi területen.

A mostani meghívó azonban – ha nem is ezzel a

konkrét kifejezéssel – meglepetést ígér, nem grafikákat, hanem színes pasztellképeket. Grafikai, korábbi utazásai nyomán készült képei ebben a válogatásban kisebbségben vannak. Ez csak a mi számunkra meglepetés, mert a művész ezzel visszatért a színes technikához, amelyekkel pályája kezdetén, az 1960-as években indult. Nagy László Lázár útiélményeit kívánja velünk megosztani és ezek közül főleg a párizsiaknál érezte szükségét a pasztellkréta által biztosított bársonyosan lágy színeknek. Ez biztosan nem véletlen. A festőiséget, a színek hamvas frissességét lehetővé tevő eszközt a rokokóban kezdték alkalmazni, és az impresszionizmusban kapott nagy szerepet. Tudva, hogy Nagy László Lázár alkotói módszerei között komoly szerep jut a belső látásban megőrzött képi emlékmozzanatoknak, ezek egyszerre csak kikiváncsognak belőle, még mostanában, az utazás után két évvel is. Az élmény, a nagyon várt élmény volt olyan, hogy most reálisan bukkan fel az emlékezet mélyéről.

Nagy László Lázár utazni hív bennünket. Javaslom Önöknek, tartsunk vele!

Kocsis Gyula

MŰHELY

KIEGÉSZÍTÉSEK A SZENT GYÖRGY A KISGRAFIKÁKON CÍMŰ – LAPUNK 1994/3 SZÁMÁBAN KÖZÖLT – ÖSSZEÁLLÍTÁSHOZ

Palásthy Lajos szíves közlése nyomán:

FERY ANTAL: Ex libris Palásthy Lajos, 1968, X2, 80x84.

FERY ANTAL: (szöveg nélkül), 1939, P1, 38x30.

BANDOSZ, R.: Ex libris Lan Hasso, X3, 75x45.

Prof. Kopasz Márta grafikusművész szíves közlése nyomán:

KOPASZ MÁRTA: Szegedi Orvostudományi Egyetem, 1964, X3, 115x95.

KOPASZ MÁRTA: Ex libris Szekeres Lenke, 1986, X3, 90x70.

Szanka Rózsa szíves közlése nyomán:

FESZT LÁSZLÓ: Szanka Rózsa könyve, 1989, C3/C4/2, 130x100.

A közreműködők segítségét köszöni:

Arató Antal

Fery Antal fametszete, X2/X3

R. Bandosz linómetszete, X3

HÍREK

„PIRANÉZÓ” címmel rendezett kiállítást a Szépművészeti Múzeum. A tárlat címének magyarázata nem található meg egyetlen művészeti lexikonban, de még az idegen szavak szótárában sem. Íme a megfejtés: nemrég mutatta be a múzeum a gyűjteményében gazdagon képviselt G. B. Piranesi (1720–1778) olasz építész-grafikus életművét. A kiállított nagyméretű rézkarcokon egyrészt Róma műemlék-épületei, másrészt a művész által elképzelt különös paloták, börtönök, csarnokok voltak láthatók.

A nagysikerű kiállítás alkalmával képzőművészeti pályázatot hirdetett a rendező múzeum, a Képzőművészeti Főiskola és a Nappali Ház szerkesztősége. A kiírás olyan művek létrehozását kívánta meg művészeinktől, amelyek Piranesi fantáziaszabadságát, fiktív és valós épületelemeket vegyítő kötetlen komponálásmódját viszik tovább korunkba. Innen ered a Piranéző elnevezés.

A zsűri által elbírált művekből és a felkért művészek alkotásaiból megrendezett tárlaton több mint 30 alkotó festménye, grafikája, plasztikai alkotása szerepelt. Napjaink kisgrafika-művészei közül *Vén Zoltán* és *Sárkány Győző* 1-1 lappal szerepelt a kiállításon, amelyhez pompás kivitelű, többszínre reprodukciót tartalmazó katalógus is készült. Ebben *Czére Andrea* művészettörténész méltatja a tárlat jelentőségét és az ott szerepelt alkotásokat.

* * *

A Magyar–Román Baráti Társaság és a Pécsi Kisgrafika Barátok Egyesülete közös szervezésében 1994 szeptember 21-én a pécsi Várkonyi Nándor Könyvtárban került megrendezésre a *Kisgrafika és ex libris* című kiállítás, a Magyar–Román Kulturális Napok egyik rendezvényeként. A tárlatot *Torró Vilmos*, *Daniela Definel*, *Illy Ferenc*, *Feszt László*, *Vecserka Zsolt*, *Klein Ervin*, *H. Weisz*, *Kósa Bálint*, *Johan Miklós*, *Motl Román Pál* és *Bálint Ferenc* műveiből az MRBT elnöke, *Gergely László* nyitotta meg.

* * *

Gábor Dénes a kolozsvári Szabadság aug. 11-i számában közölt terjedelmes cikket a Kézdivásárhelyen, nyáron megszervezett Incitato Művésztelepről és a táborozást követő kiállításról. Ezen az ex libriseiről jól ismert *Plugor Sándor*, *Vincze László* és *Sárosi Csaba* több grafikával szerepelt.

* * *

Szónyi István festőművész (1894–1960) születésének 100. évfordulóján a kiállítások sora idézte a nagyhatású mester emlékét. Zebegényi emlékházában három egymást követő tárlaton mutatták be akvarelljeit. Az Újpesti Galéria pompás új épületében rajzait láthatta a közönség. Festményeinek a nyár folyamán a Szentendrei Képtár adott helyet. Olvasóinkhoz a bizonyára legközelebb álló rézkarait a Csepel Galériában láthatjuk. Ennek anyagát a Képzőművészeti Főiskola bocsátotta rendelkezésre, *König Róbert* grafikusművész rendezésében, aki szeptember 8-án ünnepélyes keretek között nyitotta meg a kiállítást. Megjegyezzük még, hogy a csepeli postahivatalban látható *Szónyi István*nak a hírközlés történetére utaló nagyméretű freskója. Az évforduló alkalmából a kerület polgármestere a megnyitó előtt felavatta a Szónyit ábrázoló és a postaépület falán elhelyezett bronz emléktáblát.

* * *

A Budapesti Őszi Fesztivál rendezvényeinek sorában szeptember végén nyílt meg *Baász Imre grafikusművész* (1941–1991) retrospektív kiállítása. A képzőművészet kiemelkedő romániai magyar mesterét tekintélyes anyag képviselte a Budapest Kiállítóteremben rendezett tárlaton, ahol egy tucatnyi ex librise hívta fel kisgrafikai munkásságára a látogatók figyelmét.

* * *

Október első szombatján exlibris-kiállítás nyílt a Budapesti Városvédő Egyesület székházában (Eötvös utca 10.). A tárlaton *Pesti László* és *Tarjányi Ferenc* gyűjteményének lapjait láthattuk, olyan kisgrafikákat, amelyek a parkjaink, természetvédelmi területeink egy-egy védett növénye szerepel. A remek „Ex herbario” lapokat *Fery Antal* és *König Róbert* metszette fába a két neves kertészeti szakember számára, s először néhány évvel ezelőtt a Soroksári Múzeumban kerültek a közönség elé.

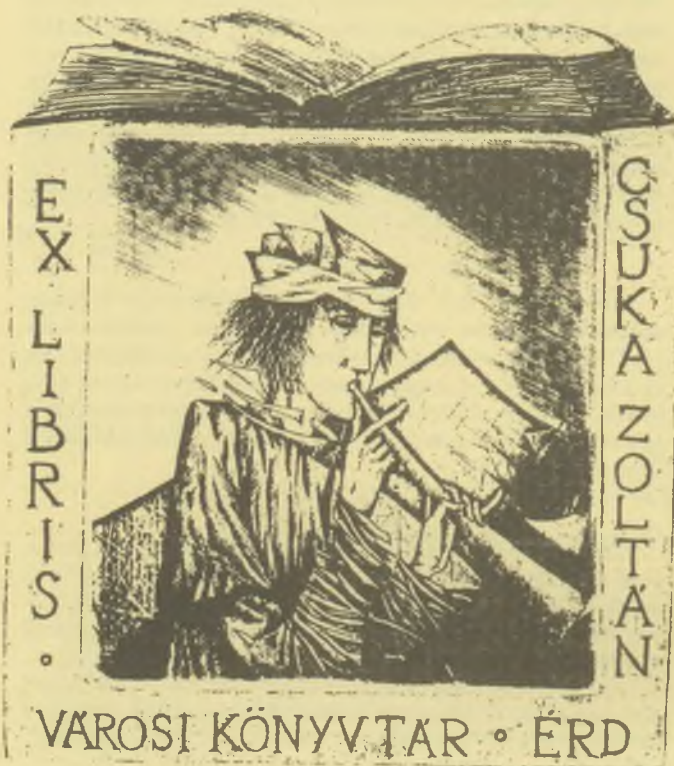
A grafikák mellett a lapokon ábrázolt növények levelei, leprélt állapotban, ugyancsak láthatók voltak a tablókön. Ezek üde zöld színe és a tárlathoz kapcsolódott virágkötészeti bemutató a természettel való találkozás szín pompás élményét nyújtotta az odalátogatóknak.

Dálnoki lóerő – Vincze László linómetszete

A kiállításon a rendezők megemlékeztek a közelmúltban elhunyt neves grafikusművészeiről, *Fery Antal*ról is: a terem bejáratánál, egy festőállványra helyezett tablón a mester életútját, életművének jelentőségét méltató tájékoztatót olvashattak a belépők.

Az idei *Érdi Napok* keretében került sor – szeptember 23-án – az érdi Csuka Zoltán Városi Könyvtár által korábban kiírt exlibris-pályázat eredményhirdetésére. A beküldött munkákat értékelve a zsűri a pályadíjakat összevonta és egy-egy (megosztott) első díjjal jutalmazta *Muzsnay Ákos* rézmetszát, vala-

Muzsnay Ákos rézmetszete, C2

König Róbert linómetszete, X3

mint *König Róbert* fametszetű ex libriseit. Másik két pályázó értékes tárgyjutalomban részesült. A díjak átadásakor nyitották meg a könyvtárban az *Uhrinyi László* magángyűjteményéből rendezett exlibris-kiállítást, amely a régi, címeres könyvjegyeiktől napjaink exlibris-művészetéig mutatott be érdekes változatot. (Sajnos, nem művészek vagy grafikai eljárások, stb. szerinti csoportosításban, ám érdemére legyen mondván, az utóbbiakról, valamint a grafikák jelzeteleséről gyűjtőtársunk a közönséget igen jól tájékoztató tablókat helyezett el a teremben.) A könyv szeretetétől, megőrzésének szándékától elválaszthatatlan kiállítás és pályázat – amely remélhetően újabb híveket szerez majd e sajátos grafikai műfajnak – jól kapcsolódott a könyvtári programokhoz. A díjazott művészeknek és a könyvtár munkatársainak – önzetlen szervező munkájukért – őszinte szívvel gratulálunk.

A Pécssett megrendezett „Alpok–Adriától a Kárpátokig” elnevezésű nemzetközi szakvásár tájékoztatójában örömmel fedeztük fel *Szentesi Flórián* gyűjtőtársunk felhívását arra, hogy a vásár látogatói tekintsek meg kisgrafikai gyűjteményét. A felhívás a bemutatásra került több mint 400 grafika 150 alkotóját is felsorolja. Ugyanitt láthattuk *Solti László* ajánlatát borcímkéinek és ex libriseinek a megtekintésére. Úgy tűnik, az ilyen alkalmak is jó lehetőséget teremtenek arra, hogy felmutassuk kulturális értékeinket.

Ez évi első számunkban adtunk hírt arról, hogy *Szentendrén*, a Dalmát utca 9. szám alatt megnyílt az *Ipsylon Galéria*, az ország első kisgrafikai kiállítóhelyisége. Tulajdonosa, *dr. Török Katalin* augusztus hónapban rangos eseményen látta vendégül az érdeklődőket mintegy 300 főnyi csoportját. 23-án délután *Hernádi Gyula* nyitotta meg az *EROTIKA* című képzőművészeti kiállítást, melyen 14 festő, grafikus és szobrász alkotása szerepelt. A művek a lakóházból galériává alakított szobák falán függtek. Az ünnepélyes megnyitóra a szabadban, a hangulatos, virágos udvaron került sor. A hirtelen kerekedett zivatar félbeszakította ugyan a neves író megnyitóbeszédét, de azt később, az eső elálltával befejezte, a hallgatóság nagy tetszésétől kísérve. Mondanivójának savát-borsát ugyanis azok a szellemes mondatok adták meg, melyekkel *Hernádi* minden egyes kiállító munkásságát és ott látható alkotásait jellemezte. A meghívón nem szerepelt, így meglepetésként hatott *Gyurkovics Tibor* fellépése, aki születésnapja alkalmából köszöntötte *Hernádi Gyulát*.

Az üdvözlés elhangzása után hangulatos, zenés kerti parti kezdődött, amelyet egy helybeli szálloda által nyújtott hideg büfé s a változatos ital-kollekció tett emlékezetessé. Az est fénypontjaként még egy íróasztal nagyságú csokoládétorta is áldozatául esett a közönség műélvezetének.

A kiállításon látott festmények, fényképek, szobrok mellett kisgrafikák is szerepeltek. Az elődök munkásságára *Michael Fingesten* és *Sassy Attila* lapjai emlékeztettek. Napjaink exlibris-művészetét *Molnár István* és *Vén Zoltán* rézmetszetei képviselték.

Ifj. Feszt László grafikáit mutatta be a Győri Városi Könyvtár galériája. A tárlatot szeptember 20-án nyitotta meg *Almás Tibor* művészettörténész. Szinte ezzel egyidőben jelent meg a szombathelyi *Életünk* idei 9. számában *Dragomán Pál: Feszt László grafikáiról* című írása. Ez közvetlenül is kapcsolódik ifj. *Feszt László*nak a folyóiratban bemutatott sorozatához, amely *Szőcs Géza*nak a közeljövőben megjelenő könyvét fogja illusztrálni. Az ex librisei révén is méltán népszerű grafikusművész egyébként a közelmúltban elköltözött Szombathelyről. Új címe: 2133 Sződliget, Vasúti fasor 16.

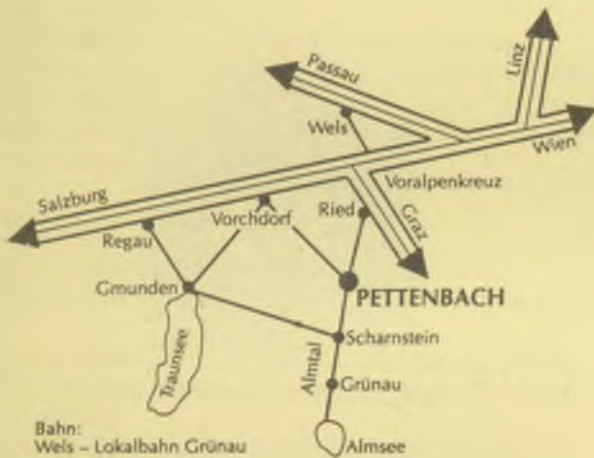
* * *

Ürmös-grafikák a múzeumban címmel számolt be Tilhof Endre az Ajkai Szó október 14-i számában a két Ürmös Péter (nagyapa és unoka) kiállításáról. A tárlatot az Ajkai Napok keretében a Városi Múzeumban mutatták be, és Csabai Tibor grafikusművész, az Ajkai Grafikai Műhely vezetője nyitotta meg. Ifjabb Ürmös Pétert nem kell bemutatnunk lapunk olvasóinak, ezért röviden idézünk a megnyitón elhangzottakból: „Ürmös Péter ... néhány éve résztvesz az ajkai nyári grafikai telep munkájában. Hamar befogadta a közösség. Munkáiban aprólékos és kimért, valószínűleg a kifejezést tartja fontosnak, nem a technikai bravúrt... Ahhoz már elég bölcs, hogy megtalálja az utat. Az „úton lenni” jelen állapot; hogy végig kell rajta menni, azt minden művész érzi; hogy hol a vége, azt reméljük, soha nem tudjuk meg.”

* * *

Korábbi számainkban – a hírek között – két alkalommal szóltunk arról, hogy az ausztriai PETTENBACH városkában megnyílt helytörténeti múzeumban állandó exlibris-tárlat látható. Alma Petz osztrák gyűjtő jóvoltából most a múzeumban újabb kiállításról értesültünk: júliusban megnyílt Otto Feil (1894–1985) grafikusművész emlékkiállítás. A bécsi születésű mester hazája legkiválóbb linómetszői közé tartozott. Alkotásjegyzéke mintegy 1400 kisgrafikát tartalmaz. Munkásságának elismeréseként professzori címet kapott és számos kitüntetésben részesült. A hazánkban is jól ismert mesterre egy 1958-ban készült linómetszetével emlékezünk.

A pettenbach-i múzeumban egyébként is látható *A könyv az ex librisen* című állandó kiállítás. Megtekintését az Ausztriába utazók számára ajánljuk. A helyszín megközelítésének könnyítésére közöljük osztrák barátaink egyik kiadványának térképvázlatát.

Térképvázlat Pettenbachról

Alma Petz
EX LIBRIS

Otto Feil : libris Alma Petz

Otto Feil linómetszete, op. 870

Lajos Ferenc és kortársai grafikai gyűjtemény elnevezéssel új, állandó kiállítás nyílt meg Gyulán október 20-án. A kiállítást dr. Pocsay Gábor polgármester adta át Gyula város közönségének. Megnyitó beszédében meleg szívvel emlékezett meg tagtársunkról, Lajos Ferenc grafikusművészről, akinek az adománya lehetővé tette a gyűjtemény kialakítását. A négy helyiségben bemutatott tárlaton Lajos Ferenc mellett Haranghy Jenő, Szabó Vladimir, Molnár C. Pál és mások képgrafikáit, 126 vitrinben pedig kisgrafikáikat és az általuk illusztrált könyveket láthatjuk.

* * *

Magyar művész, Vén Zoltán neve is szerepel a *Lions pályázat* díjazottjai között. A részletek ismertetése előtt indokoltnak látszik a Lions név eredetére visszapillantani.

A XX. század eleje óta szerte a világon több olyan klub alakult, melynek tagjai a másokért végzett önzetlen szolgálat érdekében szerveződtek. Az első hasonló klubot Rotary (Körforgás) néven 1905-ben Chicagóban hívták életre. 1917-ben az emberbarátok a texasi Dallasban „Association of Lions Clubs” (Az Oroszlán Klubok Szövetsége) néven alapítottak egyesületet. Ez utóbbi szervezet 18 nyelven megjelenő hivatalos folyóirata, a *The Lions* nemrég exlibris-pályázatot írt ki, amely azóta lezárult, a pályaművek értékelése is megtörtént. Az eredményről Mario de Filippis úrtól, a neves olasz gyűjtőtől az alábbi tájékoztatást kaptuk:

A „Lions – változtató erő az újabb évezredre” című pályázat, melyet több egyesület és intézmény patronált, jelentős sikerrel zárult: 28 ország 150 művésze küldte be alkotásait. A zsűri alapos mérlegelés után – az alábbi művészek alkotásait díjazta: Caterina Mariucci (Olaszország), Willy Braspenninx (Belgium), Arkagyij Pugacsevszkij (Ukrajna), Vén Zoltán (Magyarország) és Constante Constantini (Olaszország). Vén Zoltán sikerét kisgrafikánk jelenlegi állóvízében reményteljesen értékeljük. Gratulálunk!

* * *

Csepelen a Hollandi úton levő Vendéglő Galériában november elején nyílt meg König Róbert grafikusművész újabb kiállítása. A tárlat témája a lovak és az ügetőversenyzés világa, és azt stílszerűen a TURF Kft. ügyvezető igazgatója, Nagyváry Andrea nyitotta meg. Pusoma Dezső vendéglőtulajdonos otthonos helyiségeiben a művész alkotásainak gazdag választékát állította ki, a kisméretű rézkarcoktól az igényes mozgásbrazolásokon át a nagyméretű táblaképekig. A bemutatott és eladásra is szánt műveket a nagy számban megjelent megnyitóközönség egyhangú tetszéssel fogadta.

* * *

FELHÍVÁS!

A Szerkesztőbizottság kéri valamennyi kedves szerzőnket és olvasónkat, hogy a lapunk számára írt cikkeket, beszámolókat, meghívókat, katalógusokat, híreket stb. és azok illusztrációit a jövőben az alábbi címre küldjék el:

Király Zoltán, 1367 Budapest, Pf. 75. Tel.: 117-0811.

SZEMLE

HERBERT SCHWARTZ, a németországi Kronach város körzeti könyvtárának vezetője a közelúltban megjelent három kiadványukra hívta fel a figyelmünket:

1. MARIELISA LEBORONI-PECETTI (szül. 1934), a hazánkban is jól ismert olasz grafikusnő alkotásainak teljes jegyzékét jelentették meg xerox sokszorosításban, 42 oldalas füzetben. A kiadvány tartalmazza a művész 477 ex librisének adatait is, amelyek tulajdonosai között több magyar gyűjtő szerepel. Az alkotóról szóló írások sorában közlik Szölgyény Pál 1980-ban, Leboroni budapesti kiállítása alkalmára írt méltatásának német fordítását is. A kiadvány ára: 6,- DM.

2. 1994-ben rendezték meg Kronachban HANS SCHULZE (1904–1982) lipcsei grafikus emlékkiállítását. A mintegy 70 művet bemutató kiállításról 16 oldalas nyomtatott és képekkel ellátott katalógus készült. Ára: 3,- DM.

3. A „GOETHE ÉS SCHILLER AZ EX LIBRISEN” című, gazdagon illusztrált 70 oldalas katalógusukat Könyvespolc rovatunkban ismertetjük. A kiadványban több magyar művész alkotása szerepel. Ára: 10,- DM.

A felsorolt kiadványok az alábbi címen szerezhetők be:
KREIS- UND AUTOBIBLIOTHEK,
Am Schulzentrum 1.
D-96317 KRONACH.

* * *

A franciák folyóirata, a l'EX LIBRIS FRANÇAIS 192. számának egész terjedelmét a most lezajlott Rabelais-pályázat eredményeinek szenteli, sőt ez a szám szolgál a kiállítás katalógusául is.

Harminc országból 290 művésztől összesen 523 alkotás érkezett be. A legnagyobb számban, 44 fővel a franciák szerepeltek, de a kelet-európai országokból is tekintélyes mennyiségben érkeztek pályaművek. A nagydíjat *Simo Hannula* finn művész nyerte (akinek munkásságát előző számunkban ismertettük). További díjazottak: *Odehnal* (cseh), *Petca* (román), *Nozdrin*, *Borovitszki* és *Ljuksin* (orosz művészek), végül a jugoszláv *Ćiric*. A zsűri által díjazásban nem részesített, de alkotásukért külön megemléített művészek: 2 francia, 1-1 lett, orosz és belga alkotó. Az eredményjegyzék a fentiekén túlmenően 26 fő úgynevezett „finalista” művész nevét is felsorolja, akiknek alkotásai a zsűrizés fináléjába bekerültek. Közöttük hazánk képviselőjében *Bálint Ferenc*, *Molnár István* és *Vén Zoltán* neve szerepel, ami a 290 fős mezőnyt figyelembe véve elismerést érdemlő teljesítmény.

A pályázatot értékelő Pierre Séjournant elmondja, hogy bár a pályázat „élő személy” részére készült ex librisokról szólt, néhányan mégis Rabelais vagy regényfigurái (pl. *Gargantua*, *Pantagruel*) nevére is készítették könyvjegyeket! Ezeket természetesen kizárták a pályázatból és a katalógusban sem szerepeltették. A továbbiakban a szerző áttekinti Rabelais életpályáját és műveit, s a katalógus-számra hivatkozva megemlíti, melyik grafika foglalkozik ezeknek egy-egy epizódjával.

A kiadványt záró katalógusban az előbb említett „finalisták” mellett még *Bagarus Zoltán*, *König Róbert*, *Sólyom Sándor*, *Szepessy Béla*, *Szilágyi Imre*, *Ürmös Péter* és *Xantus Géza* neve és alkotásai szerepelnek. A katalógus gyérszámú reprodukciója között *Molnár István* és *Vén Zoltán* egy-egy alkotása látható.

* * *

A NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT 195–196 számában *Klaus Rödel* ismerteti a „Görögország az ex librisen” című kötetet, melyről előző számunkban írtunk. A cikkhez erede-

ti nagyságban és színben közlik Vén Zoltán „Európa” c. rézmetszetű ex librisét, mely Willy Feliers részére készült.

* * *

Szeptemberben, a Milánóban megrendezett XXV. Nemzetközi Exlibris Kongresszus alkalmából nagyszabású kiállítást rendeztek az utóbbi évek kisgrafikai terméséből. Az esemény szép kiállítású, vaskos katalógusának címe: EX LIBRIS DA TUTTO IL MONDO 1992–94.

A katalógusban az amerikai földrészről Argentína, Kanada és az Egyesült Államok néhány alkotója szerepel. Meglepően sok pályamű került be a kiadványba Ázsia országaiból: *Taiwan* 1, *Hong Kong* 12, *Japán* 46, *Kína* mintegy 100 alkotóval. (Meg kell vallani, hogy az utóbbiak esetében a nagy létszám lerontotta a színvonalat, ugyanis nemcsak főiskolai hallgatók, hanem még középiskolások is szerepelnek rutinos, tehetséges művészek mellett.)

Az európai országok közül a legtöbb résztvevővel, mintegy 75 művésszel természetesen a rendező ország, *Itália* van jelen, de tekintélyes számban, színvonalas anyaggal szerepelnek a volt szocialista országok és az egykori Szovjetunió utódállamai is. Magyarországról 12 művész 1-1 alkotását találjuk a katalógusban.

A milánói EXLIBRIS MUSEUM sok színes reprodukciót tartalmazó kiadványát az európai ex libris két neves szakembere, *Cristiano Beccaletto* és *Giuseppe Mirabella* szerkesztette. Munkájukat – dicséretes módon – az exlibris-mozgalom megalapítóinak emlékére ajánlották fel. E tiszteletadáson túlmenően a kötet nemcsak az eddigi eredményeket foglalta össze, hanem egyben kedvescsináló ösztönzést adott a jövő gyűjtői számára is.

XXV EXLIBRIS
CONGRESS 1994

Beccaletto, Cristiano fametszete

* * *

A belga GRAPHIA 121. számának német nyelvű változatában arról értesültünk, hogy a lap szerkesztője, *Luc van den Briele*, magas irodalmi kitüntetésben részesült szinpadi szerzői tevékenységéért. Az ex libris világhírű tudósáról eddig kevesen tudták, hogy „civil” foglalkozásában eddig 28 hangjátékot és teljes estét betöltő 10 színdarabot is írt. – A Rabelais-pályázatról szóló beszámolójukat mindössze 5 illusztráció kíséri, köztük az egyik *Vén Zoltán* rézmetszete. – A tematikus ex librisokról szóló sorozatában *Jan Yperman* most a képzőművészeket ábrázoló ex libriseket tekinti át. Öröndetes látni, hogy a közölt 40 illusztráción az ex libris művészei milyen szellemes módon, mennyi változatossággal idézik fel a nagy elődöket. Magyarországról egyedül *Vertel József* szerepel a cikkben, festőszerszámokból és a gyermekláncfű virágából ízlésesen komponált rézmetszetével. Sajnáljuk, hogy *Fery Antal* zseniális festő-emléklapjai (*Michelangelo*, *Dürer*, *Rembrandt*, *Van Gogh* stb.) nem kerültek bele az illusztris sorozatba.

KÖNYVESPOLC

GOETHE UND SCHILLER IM EXLIBRIS (Goethe és Schiller az ex librisen). Nemzetközi exlibris-kiállítás katalógusa. Kreis- und Autobibliothek, Kronach. Összeállította: Herbert Schwarz. 1994. Carl Link Druck GmbH, 70 p. illusztr.

A kronachi könyvtár ezzel a kiadvánnyal folytatta a korábbi évek nagyszerű tematikus kiállításainak sorozatát. A mostani katalógusban 17 ország 135 művésze szerepel 285 ex librisrel és 85 „szabad” grafikával.

A bevezetőben a szerkesztő felsorolja azokat a múlt századi művészeket, akik annak idején portrét készítettek a német kultúra e két nagyságáról. Ezek az alkotások szolgálták mintául a jelenkorban készült ex librisekhez. Ezúttal jó dolguk volt az ex libris-készítőknek, mert Goethe mintegy 60 portréja maradt fenn az utókor számára. Schillerről ugyan nem maradt ennyi arckép, viszont drámái és költeményei számtalan témáival szolgálták az emlékére készült

könyvjegyekhez. Külön értéke a katalógusnak Hans Jürgen Schmitt 30 oldalnyi bevezető esszéje, melyben a két zseni 10 éven át tartó barátságának történetét írta meg.

Az izléses kiállítású, több illusztrációt is tartalmazó kötetben hazánkat az alábbi alkotók képviselik (zárójelben a katalógusban szereplő műveik darabszámával): Bánsági András (5), Csiby Mihály (1), Fery Antal (3), László Anna (3), Nagy László Lázár (5), Nemcsics Ákos (1), Tóth Rózsa (2), Ürmös Péter (4), Xantus Géza (2). Megjegyezzük, hogy nem minden kiállítótól közöltek képet. Az alábbi művészek 1-1 alkotásának reprodukciója található a kiadványban: Csiby, Fery, László, Nagy, Ürmös.

Megemlítjük még, hogy a könyvtár tervei között szerepel a következő években megrendezendő „Dürer és Cranach az ex libriseken” című kiállítás, amelyre az újabban készülő, ilyen témájú alkotások beküldését várják.

Dr. Soós Imre

EGYESÜLETI HÍREK

SZERETETTEL KÖSZÖNTJÜK A

92 éves Lippóczy Norbert és Ripka Titusz, a
84 éves dr. Krier Rudolf, Szentesi Flórián, Várkonyi Károly, a

83 éves Kopasz Márta, a 82 éves Lajos Ferenc, a 81 éves dr. Lippóczy Miklós, a

75 éves dr. Semsey Andorné Szendrői Anna, a
60 éves dr. Gombos László, dr. Horváth Károly,
Petrovics Sándorné

tagtársainkat, kívánva mindnyájuknak jó egészséget és sikeres gyűjtést.

Új tagok:

Bálint Ferenc, 7300 Komló, Körvélyesi u. 22.,
Herche Veronika, 6721 Szeged, Szentháromság u. 12.,

Kalmár Istvánné, 6729 Szeged, Mozdony u. 40/a.,
MTA Művészettörténeti Kutató Intézet, 1014 Budapest, Úri u. 49.,

Sárszegi György, 6723 Szeged, Szilléri sgt. 42.,
Szűcs Kinga, 6723 Szeged, Sándor u. 13.,

Takács Erika 6723 Szeged, Kecskeméti u. 26/a.

Címvoáltozások:

Bakacsi Lajos, 6723 Szeged, Lomnici u. 35. II. 9.,

Imre Lajos, 2013 Pomáz, Arany János u. 18.,

Kőrösi Lajos, 1126 Budapest, Kiss János altb. u. 28/b.,

dr. Lenkey István, 7700 Mohács (Szőlőhegy), Csen-
csevár u. 5-7.,

dr. Tardos Mária (Mara), 7700 Mohács (Szőlőhegy),
Csencsevár u. 5-7.

Névsorból kimaradt tagok:

Lajos Ferenc, 1093 Budapest, Közraktár u. 12/b.,

dr. Miseta Mária, 6723 Szeged, Úrhajós u. 13/a.,

dr. Vargha Dezső, 7624 Pécs, Alkotmány u. 1.,

Szíves elnézésüket kérjük a figyelmetlenségért.

Sironi, Fabio fametszete

**SZERETETTELJES KARÁCSONYI ÜNNEPEKET
ÉS BOLDOG ÚJ ÉVET KÍVÁNUNK
MINDEN GYŰJTŐTÁRSUNKNAK ÉS CSALÁDJÁNAK!**

ORSZÁGOS TALÁLKOZÓ ÉS TAGGYŰLÉS

1994. SZEPTEMBER 24.

A két napra meghirdetett Országos Találkozó technikai okok miatt egy napra tömörült, de eredményét tekintve így is sikeresnek mondható. A résztvevők 10 óraker gyülekeztek a FÉSZEK Klub előcsarnokában és a régen látott gyűjtőtársak örülve egymásnak, kicserélték véleményüket, tapasztalataikat az eltelt esztendőkről. A Találkozó egyik nagy eseménye az Ex libris pályázatra érkezett művek kiállításának megnyitása és a díjkiosztás volt 11 óraker. (Részletes beszámoló a lap elején.)

A jó hangulatú közös ebéd után került sor a küldöttközgyűlésre, melynek tagjai dr. Arató Antalt választották a taggyűlés vezető elnökének. A jelölés bizottság elnöke dr. Soós Imre, tagjai Sz. Magyar Mária és dr. Krier Rudolf lettek, a közgyűlés egyhangú szavazata alapján.

Ezután az Intézőbizottság beszámolója következett az elmúlt öt év tevékenységéről, amit rövidítve közlünk:

„Kedves régen látott Gyűjtőtársak! Nem olyan régen ünnepeltük a KBK. megalakulásának harmincadik évfordulóját és ma már a 35. évnél tartunk, ami komoly felnőttkor. Az elmúlt években ismét sokan eltávoztak közülünk az örök gyűjtőtársaságba, akikről emlékezzünk néma főhajtással, művészekre, gyűjtőkre, Fery Tóni bácsira, Kékési Lászlóra, Bánsági Andrásra, Perei Zoltánra, a pécsi Varga Antalra, Varsányi Pálra, Vertel józsefre, a gyűjtő Csányi Istvánra és Katóra, dr. Drahos Istvánra, Farkas Pistára és feleségére, Kertész Dénesre, Sárai Irénre, Vértes Miklósrá; nélkülük szegényebb az egyesület.

Ha visszagondolunk, öt éve, amikor egyesületté alakult a KBK., bizonytalanságban voltunk a jövőt illetően, anyagi bázis nélkül, abban bízva, hogy talán mégis sikerül megmaradnunk. Most már elmondhatjuk, hogy megállunk a saját lábunkon, legalábbis egyelőre. Az már talán teljesen természetes, hogy a Kisgrafika évente négyszer, időben megjelenik. Az idén zárul az új alakú, lapból álló kötet, amelyhez kiadjuk a tartalomjegyzéket (1990–1994) is. Mappát mindössze kettőt adtunk ki az öt év alatt, Vén Zoltánét önköltségi áron, Kékési Lászlóé tagi illetményként. Budapesten mintegy 10 kiállítást rendeztünk, ebből 2 határon túli művész volt. Havonta megrendeztük az összejöveteleket kiállításokkal, programokkal Ajkán, Budapesten, Pécsen és Szegeden. Sajnos a megerősödést a taglétszámra nem mondhatjuk el, a taglétszám alig gyarapodik, és utánpótlásunkra kevés az esély, ha nem találunk valami vonzó formát a gyűjtésnek.

Ami anyagi helyzetünket illeti, az elkövetkező egy-két évhez rendelkezünk a legszükségesebb kiadások fedezetével és megpróbálunk minden pályázaton résztvenni a működés biztosítása érdekében. Az is közismert, hogy amióta egyesületté alakultunk, a tagdíj változatlanul évi 300,- Ft volt, míg a külföldi tagnak 15\$. Ezek a tagdíjak ma már tarthatatlannak, így kénytelenek vagyunk 1995. januárjától felemelni, mert a költségek is állandóan emelkednek, így a minimum tagdíj évi 500 ft., külföldinek 20\$ lenne, ehhez kell a küldöttközgyűlés döntése.

A csere is lassan luxus lesz a grafikák magas ára és a magas postaköltség miatt. A gyűjtők egyre inkább régi és mások nevére készült lapokat cserélnék – nem nagyszámú kivétellel – pedig a gyűjtés lényege az, hogy saját névre készült lapokat tudjunk cserélni. Mint korábban is, ismét kérjük mindannyiukat, tevékenységükkel, ötleteikkel segítsék az Egyesületet, kívánunk további sikeres gyűjtést és jó egészséget.”

A beszámolót a küldöttközgyűlés elfogadta, hozzászólások voltak a tagi munka javítására. A küldöttközgyűlés a tagdíjemelére vonatkozó javaslatot elfogadta, így 1995. januárjától az Egyesület tagdíja évi 500,- Ft, külföldieknek 20\$-nak megfelelő deviza.

Ezután a jelölőbizottság elnöke ismertette a bizottság javaslatát: a jelenlegi Intézőbizottsági tagok közül a Bizottság újbóli megválasztására javasolja König Róbertet, Kundermann Jenőt, Palásthy Lajost, Szepesváriné Rác Mária és dr. Vida Klárát, ismét 5 esztendőre. Az intézőbizottságból kiesett korábbi tagok helyére dr. Arató Antalt és dr. Lenkey Istvánt javasolja megválasztani öt évre a jelölőbizottság.

Ezt követően a küldöttközgyűlés a jelölteket egyenként, ellenszavazat nélkül az Intézőbizottság tagjának 5 évre megválasztotta.

A küldöttközgyűlés dr. Arató Antalnak, a Kisgrafika szerkesztőjének javaslatára úgy határozott, hogy a Kisgrafika szerkesztését 1995. évtől szerkesztőbizottság végezze. A szerkesztőbizottság tagjai: dr. Arató Antal, Király Zoltán, dr. Soós Imre.

Az elnök a küldöttközgyűlést bezárta, és ezután elkezdődött a grafikacsere, ami a kora esti órákig eltartott.

dr. Vida Klára

RÉSUMÉ

L'Association KBK a fété en 1994 le 35ème anniversaire de sa fondation. A propos de ce jubilé on a annoncé un concours d'ex libris sous le titre Renaissance. L'exposition des créations y participées fut inauguré le 24 septembre dans le Club des Artistes FÉSZEK. Les artistes primés du concours étaient: Róbert König, Ákos Muzsnay et Ferenc Bálint. Dans l'article premier dr Antal Arató fait connaître le résultat du concours et les créations exposées. Il mentionne aussi l'autre exposition: collection des plus belles petites gravures des collectionneurs hongrois.

Péter Ürmös écrit un compte-rendu sur les événements du XXVème Congrès, organisé à Milano. Zoltán Király salue l'artiste bulgare Pencso Kulekov à l'occasion de son 70ème anniversaire.

Le Musée Litteraire de Budapest organisa une exposition commémorative du peintre Jenő Haranghy (1894–1951), qui était aussi un artiste haut placé de l'ex libris. La liste de ses 386 telles créations fut publié par la fille de l'artiste et Lajos Palásthy. Après l'article de Terézia Kerny sur l'art de Géza Xantus nous publions des nouvelles. Dans la revue de presse étrangère du dr Imre Soós sont mentionné les articles divers qui s'occupent de la petite gravure hongroise. Dans la rubrique Casier de Bibliothèque on lit sur trois publications récemment parues.

Parmi les nouvelles de notre Association dr Klára Vida publie son compte-rendu sur l'assemblée générale jubilaire de la KBK. L'élection des deux membres nouveaux du comité d'action se déroulait ici: dr Antal Arató et dr István Lenkey sont élus. Le mandat de Mme Klára Vida et des autres 4 membres fut prolongé pour 5 années ultérieures. La votation annuelle pour 1995 fut allouée en somme de 500 Ft, pour les étrangers: 20 \$. D'après la proposition du rédacteur actuel les membres de la commission d'impression récemment créé de la revue KISGRAFIKA seront à partir de 1995: dr Antal Arató, Zoltán Király et dr Imre Soós.